

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

*Нова базова програма
«Я у Світі» - запорука збалансованого
розвитку дитини дошкільного віку*

Методичні рекомендації
щодо впровадження базової програми
в практику роботи дошкільних навчальних закладів

м. Черкаси
2008рік

Методичні рекомендації щодо впровадження базової програми в практику роботи дошкільних навчальних закладів

АВТОР:

Шавровська В.Н., методист Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Косенкова І.А., спеціаліст головного управління освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації

Фесенко Г.М., завідувач методичним кабінетом відділу освіти Драбівської районної державної адміністрації

Автор розкриває можливість завчасного науково-методичного забезпечення новій базовій програмі «Я у Світі», впровадження якої передбачається у 2008-2009 роках. Широкий спектр форм методичної діяльності не вичерпано. Працівники управлінь, відділів освіти, районних (міських) методичних кабінетів, заступники директорів навчально-виховних комплексів, що відповідають за дошкільну ланку, завідувачі дошкільними навчальними закладами, педагоги запрошуються до оновлення, модернізації методичної служби, без чого впровадження нової базової програми «Я у Світі» не можливе.

Рекомендовано до друку вченою радою ЧОШОПП.
Протокол №2 від 28.05.2008р

Нова базова програма «Я у Світі» - запорука збалансованого розвитку дитини дошкільного віку

Сучасний стан розвитку Української держави вимагає докорінної перебудови процесу виховання підростаючого покоління. Державна національна програма «Освіта» визначила стратегію розвитку освіти в Україні, пріоритетні напрями та шляхи створення життєдайної системи безперервного навчання і виховання для досягнення високих освітніх рівнів забезпечення можливостей фізичного і духовного самовдосконалення особистості, формування її інтелектуального, культурного потенціалу, як найвищої цінності нації.

Педагоги дошкілля області з нетерпінням очікують нову Базову програму «Я у Світі», бо вже ті, хто мав нагоду ознайомитися з експериментальним варіантом її в ході апробації, зрозуміли її значущість, відповідність вимогам інформатизації суспільства, можливостей педагога прокласти стежку до розуму, почуттів, бажань і прагнень кожного вихованця, кожної вікової групи.

21 березня 2008 року, Протокол № 3\2-2 колегія Міністерства освіти і науки України прийняла рішення « Про затвердження Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі», в якому зазначено, що Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» є сучасною, відповідає світовим тенденціям розвитку освіти, ґрунтується на компетентнісній парадигмі, дозволяє реалізувати цілісний підхід до розвитку дошкільника. Вона зорієнтована на особистість як пріоритет освіти, збереження дитячої субкультури, збалансованість розвивального, виховного та навчального процесів у дошкільному закладі, спрямована на озброєння дошкільника навичками практичного життя, кваліфікує дошкільний заклад як інститут соціалізації. Колегія

у х в а л и л а:

1. Затвердити Базову програму розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі».
2. Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О.В.) спільно з інститутом інноваційних технологій змісту освіти МОН України (Завалевський Ю.І.) провести організаційну роботу щодо впровадження Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» в практику дошкільної освіти.
(Серпень 2008 року)
3. Департаменту вищої освіти (Болюбаш Я.Я.) передбачити вивчення Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» на спеціальності «Дошкільна освіта» вищих навчальних закладів 1-1У рівнів акредитації та в інститутах післядипломної освіти педагогічних працівників.
(Вересень 2008 року)
4. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України (Завалевський Ю.І.) забезпечити видання Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі».
(Серпень 2008 року)
5. Міністерству освіти і науки АР Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити поступове впровадження Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі».
(2008 - 2009 навчальний рік)
6. Контроль за виконанням рішення колегії покласти на заступника Міністра Полянського П.Б.

Важливим завданням перед широким впровадженням Базової програми розвитку дошкільника «Я у світі» в практику роботи стало забезпечення випереджувального навчання педагогів задля осмислення її змісту та досягнення специфіки планування і організації роботи.

Першочерговим завданням обласного інституту, обласної та регіональних методичних служб стало формування науково-методичного забезпечення новій Базовій програмі «Я у Світі», психологічної готовності керівних, педагогічних та медичних працівників дошкільних навчальних закладів.

2 квітня 2008 року в місті Черкаси відбулось педагогічне зібрання спеціалістів управлінь, відділів освіти, методистів дошкільного виховання міських, районних методичних кабінетів та наукових працівників області, які проаналізували матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару з проблем підготовки педагогів дошкілля до впровадження державної Базової програми «Я у Світі», а саме: виступи О. Кононко «Про Базову програму розвитку дошкільників «Я у Світі», А. Гончаренко «Особистісно орієнтована модель освіти : підготовка педагога», І. Цімерман «Проблеми

впровадження нової програми», Л.Якименко «Контролюємо, щоб допомогти», О. Долинної та О.Низковської «Алгоритм введення Базової програми» (журнал «Дошкільне виховання» №1, 2008р.) з тим, щоб Учасники засідання прийшли до висновку про необхідність пошуку нових форм методичного сприяння, більш активного прилучення педагогів-фахівців з регіонів до створення методичного інструментарію.

Постало питання про організацію Малої Академії методичних наук при Черкаському обласному інституті післядипломної освіти педагогічних працівників з проблеми «Новій Базовій програмі «Я у Світі» - науково-теоретичне та методичне забезпечення» в складі восьми відділів.

1. Основним визначено відділ науково-методичного забезпечення роботи з кадрами дошкільних навчальних закладів. Його завдання – розробка заходів широкомасштабної випереджувальної системи роботи в області, регіонах: здійснення випереджувального навчання педагогів шляхом проведення діагностування педагогічних кадрів і на основі результатів формування мережі регіону з врахуванням рекомендацій Вебера щодо поділу людей на типи – цілераціональний, ціннісно-раціональний, афективний, традиційний. Здійснення випереджувального навчання керівників, педагогічних та медичних працівників дошкільних закладів має відбуватися через систему оновлених та модернізованих методичних служб як то: Малу академію методичних наук, Центри професійної майстерності які організували б комплексну підготовку працівників всіх категорій дошкільного закладу, «майстер – класи» з головних аспектів нової програми. Першочергово необхідно здійснити ознайомлення працівників з комплектом офіційних документів в такій послідовності: «Базовий компонент дошкільної освіти в Україні», «Коментар до Базового компонента», тематична добірка публікацій у часописах „Дошкільне виховання», «Палітра педагога» під рубрикою «Базовий компонент» (від 1998 року до поточного), матеріали Всеукраїнських конференцій, семінарів, нарад тощо.

Не менш важливо розробити і запропонувати педагогам серію навчально-тематичних планів методичних заходів (постійно діючих семінарів, семінарів-практикумів, модеративних семінарів науково-практичних конференцій, майстер-класів, педагогічних читань, опорних дошкільних навчальних закладів, різновидів тренінгів, методичних об'єднань, нарад, конкурсів та ін).

Визначити зміст практичних занять для навчання учасників різних категорій працівників дошкільних навчальних закладів та навчально-виховних комплексів. Розробити методичний інструментарій для проведення моніторингу особистісного зростання вихованців, педагогів, управлінської діяльності керівників дошкільних навчальних закладів.

2. На працівників відділу «Програмно-методичного забезпечення педагогічного процесу з вихованнями дошкільних навчальних закладів» покладено здійснення сучасних підходів до реалізації положень нової Базової програми „Я у Світі».

Передбачено розробку програм з актуальних питань, підготовку планів навчально-виховної роботи відповідно до сучасних вимог, моделювання занять, відрізків педагогічного процесу щодо методу „проектів,, , „занурення,, та ін. для вихованців різного віку. Організацію тиражування виправданих технологій, народжених в результаті пошуково-дослідницької діяльності, як то: „Метод занурення – сучасна модель навчання дітей різновікових груп” (ав. Шавровська В.Н.), навчальних блоків знань з духовного розвитку дитини педагогів дошкільних навчальних закладів м. Звенигородки, варіантів планів навчально-виховного процесу педагогів дошкільних навчальних закладів № 69, 78, м.Черкаси, НВК №1 м.Умані, НВК села Дмитрівка Золотоніського району, дошкільного навчального закладу села Тернівки Смілянського району, які проводили апробацію експериментальної Базової програми розвитку дитини дошкільного віку

3. Робота відділу „Алгоритм введення нової Базової програми «Я у Світі» полягає у роз'ясненні твердження авторів О.Долинної та О.Низковської: (Журнал «Дошкільне виховання № 1, 2008 рік): «Практичне втілення базової програми розпочнеться з 2008-2009 навчального року і відбуватиметься поступово. У перехідний період зберігатимуть чинність попередні програми навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку: «Малютко», «Дитина», «Українське довкілля». Всі вони увійшли до переліку навчальних видань, рекомендованих МОН України для використання в освітньо-виховному процесі дошкільних навчальних закладів в 2007-2008 навчальному році. Водночас авторські колективи можуть доопрацювати, оновити зазначені програми з урахуванням вимог Базового компонента дошкільної освіти. Допускається також створення варіативних програм без дублювання Базової програми, але зі збереженням її базових положень.

Починаючи з раннього чи молодшого дошкільного віку, Базова програма запроваджуватиметься в освітній процес на концептуально нових засадах без руйнування стереотипів. Робота ж зі старшими дошкільнятами завершуватиметься протягом двох-трьох років за

попередніми програмами.» Тобто, понад 50 відсотків дітей з 31.000 вихованців дошкільних навчальних закладів області найближчим часом не відчують на собі оновленого підходу програми розвитку. То ж варто передбачити і пом'якшити негативний ефект.

Відповідь мусить дати саме вищезгаданий відділ Академії. Необхідно здійснити для існуючих публікацій, методичних посібників, дидактичного матеріалу, досвіду роботи педагогів області добір серії методичних прийомів з усіх ліній розвитку нової Базової програми, використання яких зможе їх осучаснити та забезпечити основну ідею Базової програми – розвиток дитини. Прикладом можуть слугувати додатки №1 («Методичні прийоми, які сприяють реалізації основних ліній розвитку Базової програми», створені педагогами дошкільних навчальних закладів «Дніпряночка» села Червона Слобода Черкаського району, №69 м. Черкаси).

4. Відділ експертної оцінки педагогічних та методичних проєктів забезпечить визначення значущості, вагомості, рівень відповідності методичних проєктів, картотек передового педагогічного досвіду щодо впровадження ідей Базової програми "Я у Світі". Дасть рекомендації з приводу комплектації фондів методичної літератури, методичних посібників, дидактичних матеріалів, опису досвідів роботи при районних, міських методичних кабінетах, дошкільних навчальних закладах та навчально-виховних комплексах.

Експертна оцінка проводиться відповідно основних ліній розвитку: фізичного, соціально-морального, емоційно-ціннісного, мовленнєвого, пізнавального, художньо-естетичного та креативного щодо наявності методичних прийомів для їх реалізації.

5. Завдання коректувального відділу здійснити внесення змін, доповнень, та уточнень, запропонованих відділом експертної оцінки, до методичних матеріалів, посібників, у вигляді додатків, рекомендацій, варіантів щодо проведення педагогічного процесу.

Зокрема, автори деяких методичних проєктів (конспекти занять, статті, перспективні та поточні плани роботи тощо) не завжди використовують всі їх можливості. Частіше всього лишаються поза увагою такі лінії розвитку, як емоційно-ціннісний, соціально-моральний, креативний.

В навчанні і вихованні дітей, подекуди переважає інформаційно-декларативний метод навчання.

Недостатньо прилучають дітей до соціальної взаємодії, вміння самостійно аналізувати різноманітні ситуації, самостійно приймати рішення, набувати знання і вміння безпечної життєдіяльності.

Поза увагою залишається робота вихователя з дітьми-моніторами, активна діяльність яких принесла б велику користь в різновікових групах та одновікових з різним рівнем навченості і вихованості вихованців.

Завдання відділу провести експертну оцінку і дати варіанти більш доцільного, оптимального застосування розробок занять, планів, рекомендацій тощо.

6. Мета дослідницько-експериментального відділу - виявити найменш методично забезпечені ділянки роботи в дошкільній освіті, організувати пошукову діяльність з маловідомих, чи недостатньо висвітлених проблем в дошкільній освіті.. Зокрема, у правовиховній роботі вихователю важко зорієнтуватися, з чого варто починати роботу: з формування правових почуттів, вироблення у дошкільників навичок правомірної поведінки, чи подолання в правовій свідомості окремих дітей помилкових поглядів та переконань, негативних навичок і звичок, які склалися у них внаслідок прорахунків у вихованні. Яке місце відводиться негативним емоціям, які можуть спровокувати дитину до протиправних дій?

Чимало маємо досліджень з проблем мовленнєвого розвитку дошкільників, проте закритою темою залишається існування ненормативної лексики, її профілактики та подолання в умовах дошкільного навчального закладу.

У центрі уваги освітніх закладів були, є і залишаються здоров'язберігаючі технології, однак кількість дитячих жертв та травмованих дітей і підлітків щорічно зростає. Найактуальнішим можна назвати питання соціально – психологічного забезпечення професійної діяльності спеціалістів дошкільних навчальних закладів в екстремальних ситуаціях, превентивного виховання дошкільників, запобігання травм, нещасних випадків та загибелі дітей на шляхах, в пожежах, побутових негараздах та від насильства дорослих. Створення системи захисту дітей в доквітлі, суспільстві на основі отриманих знань в різних галузях освіти – актуальна проблема для дослідження.

Нам не уникнути дорожньо - транспортних пригод, якщо ми будемо лише ретельно навчати дітей правил дорожнього руху, а не розвивати в них спостережливість, вміння своєчасно в усяких погодних умовах помітити автотранспорт, прораховувати час його руху до зустрічі з пішоходом,

визначити міру безпеки чи ризику. Вищезгадані та інші проблеми можуть стати об'єктом пошуково-дослідницької роботи освітніх закладів.

Працівникам дослідницько – експериментального відділу кожного міста чи району варто проаналізувати і визначитися з проблемами для дослідження.

Зокрема, педагогами дошкільних навчальних закладів Кам'янського району (методист дошкільного виховання рай методкабінету Шляхтова Л.М.) буде проводитися пошукова діяльність з проблем правової освіти найменших громадян. А в Городищенському районі (методист дошкільного виховання рай методкабінету Сокирко Т.П.) експериментально – дослідницька робота буде присвячена формуванню у дітей дошкільного віку почуття життєзбереження, (відчуття межі ризику і безпеки поведінки, фізична витривалість, фізична саморегуляція, опір захворюваності, самозахист, самодопомога, уміння надавати домедичну допомогу собі та іншим тощо).

7. Редакційно-видавничий відділ визначає основні напрями видавничої діяльності в місті, районі шляхом відстеження кращих досягнень працівників дошкільних навчальних закладів, результатів експериментально-дослідницької роботи обласних та регіональних лабораторій, підготовки анотацій на них, рецензування, затвердження до друку, презентації, організації друкування та тиражування. На обласній Педагогічній виставці 2008 року з представлених 115 експонатів дошкільця понад 50 відсотків робіт заслуговують на увагу і впровадження.

Завдання відділу кожного регіону визначити найдосконаліші та найнеобхідніші доробки працівників району, міста, щоб тиражувати їх всім районним та міським методичним кабінетам області (по одному примірнику - для ознайомлення і можливості проведення замовлення). Такий взаємообмін методичними матеріалами сприятиме формуванню науково-теоретичного та методичного забезпечення.

8. Відділ моніторингу якості дошкільної освіти передбачає способи відстеження результатів розвитку дітей та досягнення ними життєвої компетентності за визначеними у програмі показниками, проведення експертної оцінки діяльності працівників дошкільних навчальних закладів та їх керівників

Створення в регіонах області методичних служб за аналогами обласної Малої Академії методичних наук, або її окремих відділів, в залежності від кадрового забезпечення, сприятиме згуртуванню творчих, здібних, прогресивно думаючих працівників різних категорій дошкільних навчальних закладів, зародженню міжрегіональних методичних зв'язків, зміцненню науково-теоретичного та методичного забезпечення новій програмі «Я у Світі».

Мала Академія методичних наук має на меті забезпечення методичної допомоги спеціалістам управлінь, відділів освіти, методистам з дошкільного виховання районних, міських методичних кабінетів, керівникам всіх методичних заходів - традиційних та модернізованих.

Після виходу в світ нової базової програми «Я у Світі» інститутом післядипломної освіти педагогічних працівників будуть проведені за участю наукових працівників та представників Міністерства освіти і науки обласні семінари, конференції для:

- спеціалістів управлінь, відділів освіти, методистів з дошкільного виховання районних, міських методичних кабінетів;
- керівників методичних підрозділів: малих Академій методичних наук, Центрів професійної майстерності, які передбачають навчання працівників всіх категорій з певної проблеми (мовленнєвого, математичного розвитку, соціалізації, інтенсивного гарту тощо); майстер-класів за сімома лініями розвитку Базової програми, методичних об'єднань, (з питань управлінської діяльності для завідувачів дошкільними навчальними закладами і керівників навчально-виховних комплексів, вихователів груп дітей раннього віку) та багатьох інших традиційних та новітніх методичних заходів;
- завідувачів дошкільними навчальними закладами, керівників навчально-виховних комплексів. (відповідальних за дошкільну ланку).

Протягом навчального року періодично з керівниками відділів Малої академії методичних наук проводитимуться зустрічі, обмін думками, модеративні семінари, які забезпечують реалізацію освітнього процесу на трьох рівнях:

1. предметно – змістовому;
2. афективному, тобто рівні переживань (почуттів, емоційно – забарвленого ставлення, бажань тощо);
3. інтерактивному – рівні взаємодії (комунікації та співробітництва у групі). „Власне, модеративний семінар у вищому навчальному закладі становить собою цілісний

комплекс взаємопов'язаних умов, методів та прийомів організації спільної діяльності викладача та студентів який дозволяє залучити всіх учасників семінару до активної пізнавально-пошукової діяльності, спрямованої на виявлення, осмислення та аналіз утруднень, що можуть виникати як у власне пізнавальній діяльності, так і у майбутній професійній діяльності педагога.» Н Гавриш.(«Дитячий садок» (453-456)– червень 2008 рік.

Прикладом модеративного семінару можуть слугувати обласні семінари:

1. «Правовій освіті малят – кращі авторські видання» - керівників міських та районних груп з правової освіти вихованців дошкільних навчальних закладів та навчально - - виховних комплексів», 27 лютого 2008 рік, м. Черкаси.
2. «Шляхи формування науково – методичного забезпечення нової базової програми «Я у світі « - спеціалістів управлінсь, відділів освіти, методистів з дошкільного виховання районних, міських методичних кабінетів.
1. **На вимогу районних, міських відділів освіти будуть проведені обласні семінари для таких категорій працівників дошкільних навчальних закладів та навчально виховних комплексів, як то:**
 - заступників директорів навчально-виховних комплексів, відповідальних за дошкільну ланку;
 - керівників методичних заходів міста, району;
 - вихователів дошкільних навчальних закладів;
 - вихователів навчально-виховних комплексів;
 - молодих спеціалістів дошкільних навчальних закладів;
 - медичних сестер дошкільних навчальних закладів,
 - збори батьківського активу міста, району.

Для постійного роз'яснення змісту нової Базової програми „Я у Світі», тлумачення організації роботи за нею, плануванню навчально-виховної та управлінської діяльності в дошкільних навчальних закладах та навчально-виховних комплексах на базі Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників та Уманського педагогічного університету будуть створені **обласні** консультативні пункти з питань впровадження нової Базової **програми**.

Плани роботи та графік консультацій буде надіслано в жовтні 2008р.!

В ЧОПОП створюється Центр науково – довідкової інформації, в якому зосереджується фонд методичних порад, інформаційних матеріалів, наукових статей з питань впровадження нової базової програми "Я у Світі».

Міським, районним методичним кабінетам варто скласти план – проект по впровадженню нової базової програми « Я у Світі» міста, району, в якому передбачити:

1. Модернізацію системи методичних заходів у відповідності з потребами по впровадженню нової програми, створенню (крім традиційних) різновидів професійного навчання та надання методичної допомоги ,як то: майстер – клас з основних ліній розвитку (фізичний, соціально – моральний, емоційно - ціннісний, пізнавальний, мовленнєвий, художньо-естетичний, креативний), творчі групи з варіативного перспективного та поточного планування навчально-виховної роботи тощо.
2. Здійснення діагностування педагогічних працівників дошкільця для виявлення проблемних питань, що виникатимуть в процесі ознайомлення з новою програмою «Я у Світі»
3. Визначення категорій працівників, розподіл їх по районним, міським семінарах.
4. Організація інформаційно-довідкової служби, а саме: Центру інформації:
 - створення електронного банку даних матеріалів до нової базової програми «Я у Світі»;
 - підготовка картотеки наявних матеріалів до нової базової програми з досвіду роботи працівників дошкільних навчальних закладів;
 - забезпечення накопичувального фонду наукових та методичних матеріалів: статті наукових працівників, інструктивно-методичні матеріали працівників МОН України тощо (журнали «Дошкільне виховання», «Палітра педагога» 2004-2008 роки).
5. Організація тиражування вищезгаданих матеріалів для забезпечення ними дошкільних навчальних закладів сільської місцевості та навчально-виховних комплексів.
6. Проведення психолого-педагогічних панорам діяльності педагога у відповідності до ідей нової базової програми (на базі дошкільних навчальних закладів, в яких проводилася апробація нової експериментальної програми розвитку дитини) в рамках району чи регіону.

7. Здійснення взаємодії районних, міських методичних кабінетів по обміну методичними матеріалами з досвіду роботи працівників дошкільця з питань нової програми .
8. Організація консультативних пунктів з питань впровадження нової базової програми «Я у Світі» для працівників дошкільних навчальних закладів та навчально-виховних комплексів(по регіонах району для зручності користування).
9. Передбачити спільну взаємодію Центрів розвитку дитини, міських , дошкільних навчальних закладів районних центрів з дошкільними закладами сільської місцевості по впровадженню нової базової програми.

Всі вищезгадані та інші заходи вносяться до річного плану методичної роботи районного, міського методичного кабінету з уточненням терміну проведення та виконавців.

Доповнення до річного плану роботи будуть проводитися відповідно до виходу нових видань: базової програми «Я у Світі», методичних посібників, методичних рекомендацій.

Завідуючим дошкільними навчальними закладами, вихователям-методистам при плануванні роботи освітнього закладу на 2008-2009 навчальний рік слід передбачити такі заходи, як:

1. Проведення діагностування для визначення програми професійного навчання кожного працівника дошкільного навчального закладу.
2. Складання перспективного та поточного плану підвищення майстерності педагогів освітнього закладу на всіх рівнях: обласному, міському чи районному, власне восвітньому закладі.
3. Визначення можливостей педагогічного колективу щодо організації заходів по впровадженню нової базової програми «Я у Світі» в межах закладу для педагогів колективу та педагогів міста, району, області.
4. Проведення психолого-педагогічних панорам по впровадженню нової базової програми «Я у Світі».
5. Створення творчих, динамічних груп програми.
6. Проведення конкурсів на створення оптимального соціокультурного простору, розробку педагогічних заходів по реалізації певних ліній розвитку, планування батьківського всеобучу тощо.
7. Проведення творчих звітів педагогів на тему: «Нова базова програма «Я у Світі»: реалії, здобутки, перспективи».
8. Організація Галереї педагогів, що досягли успіху у впровадженні нової базової програми.
9. Організація батьківського всеобучу: консультування, проведення «круглих столів», покази діяльності дітей, виставки дитячих робіт.
10. Моніторинг особистісного розвитку ввихованців.

ДОДАТОК №1

Основні лінії розвитку

(методичні прийоми, які сприяють реалізації основних ліній розвитку)

1. Фізичний розвиток

1. Показ
2. Пояснення
3. Наочність
4. Ускладнення
5. Оздоровча спрямованість
6. Використання зорових орієнтирів: схеми, плани, графічні позначки
7. Вказівки / ритм, темп/
8. Оцінка рухової діяльності
9. Послідовність
10. Зацікавлення
11. Уявлення
12. Народні ігри
13. О'б'єднання за інтересами
14. Запитання
15. Медитація

16. Розслаблення
17. Масажування
18. Заохочення
19. Обстеження
20. Дослідження
21. Коментування
22. Порівняння
23. Регулювання фізичного навантаження
24. Підсумок
25. Пропозиції
26. Використання художнього слова, музичного супроводу
27. Занурення
28. Використання еталонів / фільми, книги /
29. Дотримання культури гри / демократичний вибір лідера /
30. Дитина – монітор
31. Самостійно дбати про власне здоров'я
32. Вміти доглядати за тілом
33. Розвивати фізичні якості: швидкість, спритність, витривалість, сила, гнучкість
34. Вміти організувати рухливу гру з ровесниками, повідомити правила гри
35. Аналіз результатів рухової діяльності: оцінка, встановлення розрахунків, прогнозування
36. Бачення власних досягнень
37. Планування фізичного розвитку
38. Відчувати стан ситості, не переїдати
39. Відчувати тілом та усвідомлювати сезонні та погодні зміни, відповідно реагувати
40. Зосереджуватись на фіксації правильної постави повсякчасно
41. Володіти елементарними засобами гарту
42. Розуміти склад страв та користь чи шкоду її складників
43. Мовленнєвий супровід рухової діяльності

2. Соціально-моральний розвиток

1. Співробітництво з дорослим
2. Порівняння себе з однолітками
3. Наслідування
4. Об'єднання в спільній діяльності
5. Обмін інформацією / діалог /
6. Планування та розподіл ролей
7. Розширення досвіду спілкування з різними людьми
8. В спільній діяльності керуватися груповими інтересами
9. Ігровий момент
10. Ігрові дії
11. Ігрові вправи
12. Виявлення своїх вмінь і здібностей
13. Формування вміння знаходити точку докладання своїх зусиль / а я можу /
14. Уникнення конфліктів
15. Координування діяльністю
16. Домовляння
17. Заперечування, правило відповідне
18. Обґрунтування власної думки
19. Визначення особистих досягнень
20. Спілкування
21. Самооцінка
22. Доведення своєї правоти
23. Обґрунтування незгоди
24. Пояснення
25. Налагодження контакту
26. Пропозиції

27. Узгодження
28. Зіставлення пропозиції однолітка, з власними , їх узгодження
29. Вибір правило доцільної поведінки
30. Встановлення цільових контактів
31. Встановлення емоційних контактів: розраяти, розвеселити, поспівчувати
32. Вміти рахуватися з чужою точкою зору
33. Формування моральної позиції: „як ти вважаєш?”
34. Вправлення в комунікаціях, мовленнєвий етикет
35. Адаптація до незвичних вимог
36. Виховання потреби в спілкуванні
37. Вміти самостійно себе зайняти
38. Орієнтуватися у новому, вибір доцільних дій
39. Захист власних інтересів
40. Підтримання діалогу
41. Бесіда
42. Збагачення досвіду
43. Спостереження з коментуванням
44. Зосередження на ситуації
45. Ігрова драматизація
46. Проблемна ситуація та її розв’язання

3. Емоційно-цілісний розвиток

/Шляхи рефлізації. Методи і прийоми вплив /

1. Спостереження
2. Визначення емоційного стану людей, що оточують
3. Вміння вплинути на людину з метою покращення її стану
4. Спостереження з коментарем
5. Спостереження з елементами новизни і радості
6. Обстеження
7. Порівняння
8. Мовчазне спілкування
9. Показ, розгляд і пояснення
10. Спонування
11. Вправлення
12. Обговорення
13. Слухання, зосереджене
14. Мовленнєве спілкування, введене в діяльність
15. Навернення на прийняття правильного рішення
16. Занурення в ідею, думку, споглядання, тощо
17. Виявлення інтересу, зацікавлення
18. Заохочення
19. Презенти, подарунки
20. Корекція власної поведінки, ровесника
21. Позитивні установки
22. Учнівський щоденник
23. Ігровий момент
24. Ігрові вправи
25. Наслідування
26. Ігри-імітації
27. Ігрові дії
28. Ігрові етюди
29. Міміка, жестикулювання
30. Мімічні хвилинки-цікавинки
31. Психогімнастика
32. Медитація

33. Привітання
34. Емоційний контакт
35. Ланцюжок компліментів-вітань
36. Піктограми
37. Рефлексія
38. Малювання емоцій
39. Заміна негативного позитивним
40. Складання казки
41. Вилучення персонажу твору або заміна його іншим
42. Перенесення подій в інше місце
43. Перетрансформування зла в добро
44. Зразок поведінки
45. Моделювання ситуацій
46. Оцінка дій
47. Коментування діяльності з елементами прогнозування майбутнього результату
48. Встановлення залежності між подіями та переживаннями, самопочуттям людини
49. Виявлення солідарності
50. Вияв бажання до співробітництва
51. Вміння визначити стан і настрій: власний, ровесників
52. Визначення емоційного стану людей, що поруч
53. Створення правил поведінки для певних ситуацій / правило творення/
54. Обговорення діяльності ровесників, дорослих з прогнозуванням
55. Визначити по специфіці прояву емоцій стан людини
56. Етикет поведінки
57. Планування майбутнього, плани на майбутнє
58. Мрії дитини

4. Пізнавпальний розвиток

1. Спостереження
2. Експериментування
3. Дослід
4. Узагальнення
5. Опис
6. Розміркування
7. Показ і пояснення
8. Зацікавлення
9. Варіювання висловлювань
10. Заохочення
11. Показ
12. Розповідь
13. Уточнення
14. Осмислювання за аналогією
15. Обґрунтування власної чи чужої думки
16. Об'єднання за інтересами
17. Пояснення
18. Наслідування
19. Коментування побаченого, почутого
20. Діалог, діалогічне мовлення
21. Ускладнення того, що вивчили
22. Відпрацювання
23. Слухання
24. Ствердження сказаного чи його заперечення
25. Встановлення причин та наслідків події
26. Розвиток символічної функції мислення . Вправління у створенні системи знаків, планів, схем
27. Складати плани
28. Диференціювання: рідний- знайомий-чужий

29. Передбачити наслідки свого втручання в природу
30. Виробляти умовиводи
31. Формулювати оцінні судження
32. Здійснювати серіацію за величиною, масою, об'ємом, розташуванням в просторі, перебігу подій в часі
33. Виробляти елементарні життєві плани
34. Визначення в художньому творі позитивного, негативного, добра, зла
35. Висувати припущення
36. Встановлювати схожість та відмінність в ознаках, якостях, діях, поведінці
37. Порівняння груп предметів між собою

5. Мовленнєвий розвиток

1. Запитання
2. Використання життєвого досвіду
3. Усний щоденник
4. Пояснення
5. Показ
6. Порівняння
7. Повторення дослівно, з варіантами
8. Мовленнєве спілкування
9. Розповідь
10. Бесіда
11. Розгляд з поясненням
12. Оглядова екскурсія
13. Опис
14. Спостереження
15. Екскурсія
16. Розглядання картини
17. Дидактична гра
18. Зіставлення граматичних форм двох мовних систем / лялька, кукла /
19. Дидактичні вправи
20. Складання розповіді за задумом
21. Наявність правильного зразка для наслідування
22. Показ ілюстрацій
23. Тлумачення незнайомих нових слів
24. Запитання / діти – дорослим, вихованцям /
25. Заохочення
26. Вказівки / вихователя , дітей /
27. Порівняння / казка-дійсність/
28. Запитання на контрасті жанрів
29. Перехід казки в розповідь
30. Заміна негативного персонажу
31. Перенесення подій казки в нове місце
32. Внесення виховного моменту в казку
33. Складання казки за протилежним змістом
34. Складання казки з подібним сюжетом
35. Коментування власних дій, дій ровесника
36. Мовленнєвий етикет
37. Оцінно-контрольні дії дитини
38. Застосування немовних засобів з метою комунікацій: міміка, жести, рухи
39. Ведення діалогу з партнером на загадану / запропоновану / тему
40. Віднайти слова синоніми, омоніми
41. Визначити ситуацію спілкування: неозвучену / за склом, німе кіно /
42. Провести узагальнення / дитиною /: транспорт, тварини, меблі
43. Серіація казок за кінцевим результатом, послідовністю подій, поведінкою героїв, їх вчинками
44. Серіація картин за настроєм
45. Серіація загадок за напрямками; приказок, прислів'їв за темами

46. Інтенаційне забарвлення певного вислову: весело, сумно, злісно і т.д

6. Художньо-естетичний розвиток

1. Виділення реального і казкового
2. Естетична оцінка кінцевого результату та поетапного для корекції
3. Відтворення кольором настрою, емоцій
4. Декоративний дизайн
5. Залучення дітей до моделювання одягу, його оранжування
6. Експериментування з фарбами
7. Комбінації різних видів образотворчого мистецтва в одному творі
8. Залучення дітей до національної та світової культури / серіація порівняння, спостереження /
9. Милування та захоплення чарівним світом мистецтва
10. Залучення до основ рукоділля
11. Розгляд, показ
12. Спонування
13. Обстеження
14. Імпровізація
15. Зацікавлення, вияв інтересу
16. Слухання
17. Сприймання
18. Заучування напам'ять
19. Читання, розповідання, обговорення
20. Літературні вікторини
21. Загадування, відгадування та складання загадок
22. Розповідання знайомих казок та художніх творів з елементами обігрування
23. Складання казки, розповіді за ідеями, мотивами відомого твору
24. Здатність точного оцінювання пропорцій
25. Здатність оцінки світових співвідношень
26. Синтетичне сприймання предмету
27. Аналітичне сприймання предмету
28. Смак у доборі кольорів
29. Мовні ігри-складання лічилок, мирилок, закличок, римовок, віршиків
30. Інсценування улюблених казок, віршів
31. Коментоване малювання за сюжетами літературних творів
32. Підтримання бесіди про зміст, ідею, героїв твору
33. Висловлювання своїх вражень, переживань
34. Оцінно-етичні судження
35. Мовленнєво – творча діяльність
36. Створення образних композицій з підручних матеріалів для оформлення дизайну приміщень груп, залу, домівок
37. Вхідження в роль „художника”, „скульптора”, „конструктора” та ін.
38. Формування вибіркового ставлення до різних видів діяльності з метою забезпечення особистісного зростання дитини
39. Малювання з природи
40. Малювання за уявою
41. Визначення прорахунків у власній діяльності, їх корекція
42. Сприймання та відтворення ритму малюнку, музики, порівнювати
43. Зображення предметів з близької дистанції
44. Групове створення предметів мистецтва
45. Залучення дітей до декоративного дизайну
46. Моделювання гардеробу за сезонами для ляльок
47. Створення лялькового ігрового інтер'єру
48. Створення проектів устаткування групових кімнат, спалень, ігрових кімнат тощо.

7. Креативний розвиток

1. Узагальнення почутого та побаченого
2. Розповідь з власного досвіду

3. Розв'язання конфліктних ситуацій
4. Коментування
5. Уточнення
6. Міркування в нових умовах
7. Бачення нового
8. Пояснення нового незрозумілого
9. Аналіз побаченого та почутого
10. Ствердження
11. Аналіз природних явищ та їх причин
12. Розмірковування з приводу нового
13. Розмірковування з приводу незрозумілого, дивного
14. Фантазування
15. Виявлення творчої уяви
16. Діалогічне мовлення
17. Оригінальність суджень
18. Формулювання простих гіпотез
19. Ініціювання самостійних варіантів розв'язання завдань
20. Бажання відійти від регламентації, унормованості, зразка
21. Оформлення стін творчості
22. Синтез попередньо здобутих знань
23. Умовиводи
24. Ситуативне уявлення
25. Узгодження
26. Налагодження контактів
27. Визначення особистих досягнень
28. Готовність до змагання з іншими
29. Відстоювання своєї позиції у суперечках шляхом доказовості
30. Вияв допитливості. Вміння ставити питання ровеснику, дорослому
31. Визначення межі безпечних дій, поведінки
32. Відстоювання власних інтересів
33. Зосередження на власному стані: визначення його, корекція
34. Аналіз особистих переживань
35. Апробація різних стилів поведінки
36. Експериментування з власною свободою
37. Встановлення закономірностей
38. Збагачення особистого досвіду
39. Освоєння правилдоцільної, правиловідповідної поведінки
40. Експериментування з природними об'єктами
41. Раціоналізаторство у догляді за тваринами та рослинами
42. Подолання труднощів
43. Обачний ризик
44. Цілеспрямоване обстеження
45. Репродукування готового
46. Експериментування з фарбами, водою, повітрям, предметами довкілля
47. Реалізація творчого задуму
48. Ініціювання власних рішень
49. Активна реакція на запитання дорослого „А ти як вважаєш?“, „Чого тут не вистачає?“
50. Вдавання до гумору
51. Перевтілення
52. Моделювання
53. Спонування
54. Коректування поведінки
55. Доведення доцільності власного рішення
56. Створення інтер'єру за власним задумом
57. Створення пошуково-дослідницьких ситуацій.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОПОПП.
Зам. №.1012. Тираж 50 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1.